

MTÜ Viira Arendusselts Arengekava

Aastateks 2016-2020

2016

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS.....	2
Eesmärgid.....	2
2. PIIRKONNA KIRJELDUS JA AJALUGU.....	3
2.1 Inimesed.....	3
Siin saate kirjeldada piirkonna rahvast,.....	3
2.2 Külade majanduslikud olud.....	4
2.3 Piirkonna infrastruktuur.....	4
2.4 Külade paiknemine.....	4
2.5 Küla ajalooline taust.....	5
2.6 Küla looduslikud olud.....	7
2.9 Küla muutumine ja arengutendentsid.....	7
3. KÜLA PROBLEEMID JA VAJADUSED.....	7
TUGEVUSED.....	8
NÕRKUSED.....	8
VÕIMALUSED.....	8
OHUD.....	8
4. KÜLA TULEVIKUPILT.....	9
5. KÜLA ARENGUEELISED JA EESMÄRGID. KÜLA RUUMIKASUTUS JA KOKKULEPPED.....	9
5.1 Arengueelistused.....	9
5.2 Saavutatav tulemus.....	10
5.3 Arengueesmärgid.....	10
Infrastruktuur.....	10
Hea maine.....	10
Sotsiaalne elukeskkond.....	10
Looduskeskkond.....	10

1. SISSEJUHATUS

Käesolev arengukava on algatatud Tori valla, Jõesuu piirkonna külade: Levi, Jõesuu, Tohera, Rätsepa, Riisa, Aesoo, Muraka, Piistaoja ja MTÜ Viira Arendusselts poolt. Arengukava on vajalik Jõesuu kogukonnale selleks, et olla teadlik olemasolevast olukorrast ning reaalsetest võimalustest ja vajadustest. Arengukava sisaldab ühelt poolt ülevaadet praegusest küla olukorrast, teisalt aga vaatab tulevikku, pannes paika pikemaajalised arengusuunad ja eelistused külaelanike jaoks ning on aluseks edasistele tegevustele.

MTÜ Viira Arendusselts peamisteks arengueesmärkideks on:

Eesmärgid

- Jõesuu piirkonna Levi, Jõesuu, Tohera, Rätsepa, Riisa, Aesoo, Muraka, Piistaoja külade jätkusuutlik areng.
- Hästi toimiv ja kogukonda liitev külakeskus.

Meid seob ühine kodupaik, me tahame, et meie ühine elu oleks siin turvaline, huvitav, elamist väärt.

Eesmärkideni jõuame ühiste tegevuste kaudu:

1) Huvialaringid täiskasvanutele

- Keraamikaring tegutseb alates 2011. aastast ja osalejaid on üle valla 25-30 inimest nädalas.
- Naiste võimlemisring tegutseb alates 2010. aastast.
- Külateater tegutseb alates 2002. aastast
- Kokaring. Pakub tulevikus võimalusi toidulaua mitmekesistamiseks ja annab inspiratsiooni hoidiste valmistamiseks kohalikust toorainest (nii aiast, metsast, soost).
- Töötoad käsitööhuvilistele . Valmistatud käsitööd on võimalik kohapeal eksponeerida ja müüa, samuti osaleda näitustel ja laatadel.
- Klubiline tegevus. Terviseklubi eesmärk on tõsta inimeste teadlikkust hea tervise säilitamiseks, mõõta tervisenäitajaid, jagada vastastikku kogemusi, kutsuda lektoreid ja viia läbi tervist edendavaid üritusi kogukonnale. Korraldada lauamängude õhtuid. Raamatusõbrad tutvustavad uusi raamatuid ja innustavad lapsi lugema , ka ilukirjandust koostöös Jõesuu raamatukoguga. Mälumängijad saavad proovile panna nende teadmised ja treenida mälu.

- 2) Korraldada laste tegevusi pärast kooli ja vaheaegadel (lauamängud, huvitavad katsed, ajakirjad, viktoriinid jne). Aidata lastel korraldada neid huvitavaid tegevusi ja sellega innustada nende ettevõtlikkust. Vajadusel õpiabi osutamine.
- 3) Eakate päevakeskus – ühistegevuste kaudu saavad eakad positiivse emotsiooni. Eaka elanikkonna kaasamine ja rakendamine läbi tegevuste tugevdab kogukonda . Tugiisiku teenuse pakkumine ja sotsiaalnõustamine.
- 4) Lastehoid (eelneval kokkuleppel) võimaldab vanematel mõneks tunniks jätta laps järelvalve alla ja ise vajalikke toimetusi teha.
- 5) Ruumide pakkumine/ rentimine eraisikutele ja ettevõtjatele tähtpäevade tähistamiseks, iluteenuste osutamiseks, seminaride korraldamiseks jne.
- 6) Õppepäevade ja laagrite korraldamine lastele ja täiskasvanutele. Koolivaheajad on selle tulemusena lastele sisukamad ja turvalisemad.
- 7) Ühisürituste korraldamine piirkonna elanikele. Ühisüritused liidavad ja annavad võimaluse vaba aega veeta kohapeal.
- 8) Infotuba annab abi internetiteenuste kasutamisel. Jäädes kaugemale tõmbekeskusest, suureneb vanematel inimestel vajadus kasutada e-teenuseid.
- 9) Giidi teenuse pakkumine külalistele, kes soovivad tutvuda Soomaaga.
- 10) Võimaldada tööpraktikat erivajadustega inimestele koostöös töötukassaga.
- 11) Käsitöölise poolt valmistatud toodete müük ja näituste korraldamine.

Vanemate inimeste oskused säiliks, et see tugevdaks põlvkondade vahelist sidet- koos midagi teha.

Esmane eesmärk on külamaja ehitus ja ekspluatatsiooni andmine, et käivitada seal teenused ja tegevused.

Pikaajalisem eesmärk on see, et meil on tugev kogukond ja külamaja on koht, kuhu tahetakse tulla.

2. PIIRKONNA KIRJELDUS JA AJALUGU

2.1 Inimesed

Seoses Jõesuu piirkonna (Levi, Jõesuu, Tohera, Rätsepa, Riisa, Aesoo, Muraka, Piistaoja) elanike arvu vähenemisega võrreldes 2010. aastaga 78 elaniku võrra on tendents küla elanike arvu vähenemisele. Selleks, et seda peatada, tuleks piirkonna aktiivsust suurenda ja mainet

parandada. Tuleks seista hea elanike huvide eest nii vallavalitsuses kui organiseerida ühist koostööd.

Jõesuu piirkonnas elavate inimeste ja ka nende pereliikmete hariduslik tase on küllaltki kõrge. Samuti on väga palju mitmekülgsete kutseoskustega inimesi. See on potentsiaal, mida on võimalik ära kasutada piirkonna arengu huvides.

2.2 Külade majanduslikud olud

Piirkonnas asub üks Pärnumaa suurimaid ettevõtteid Säästke OÜ, lisaks on palju turismisuunalisi ettevõtteid. Jõesuu külas asub kauplus, kohvik, Tori Kodu, Viira kodu, Jõesuu raamatukogu.

Lisaks on külas registreeritud mitmeid väikeettevõtteid, mis pakuvad oma küla elanikele tööd nii kohapeal kui kaugtöö korras. Paljud piirkonnas elavaid inimesi töötab Pärnus või selle lähiumbruses.

Piirkond külgnab Soomaa Rahvuspargiga, tegelemine matkajatega, kanuutajatega ja teiste rahvuspargi külastajatega annab tegevust paljudele peredele.

2.3 Piirkonna infrastruktuur

Jõesuu piirkond on suhteliselt hea infrastruktuuriga. Külateed on korrastatud ning neid hooldab Tori vald, sideteenust pakuvad mitmed firmad. Piirkonnas on mobiililevi. Eesti Posti kojukanne toimub regulaarselt. Prügiteenus on reguleeritud Tori valla poolt. Ainult Jõesuu külas on oma pumpla ja reovee süsteem, mida haldab OÜ Tori Haldus. Olemas on prügisorteerimiseks paberi, pakendite ja klaasi kogumise konteinerid.

Jõesuu külas puudub vaid ühine kooskäimise koht. Praegu kasutatakse selleks Jõesuu Raamatukogu ruume, kuid aastaks 2018 loodame, et valmib Jõesuu piirkonna külamaja mis saaks mõnusaks külade ürituste korraldamise kohaks.

2.4 Külade paiknemine

Piirkonna keskuseks on endine Säde sovhoosi keskus, Jõesuu küla ning tema naabriteks on Levi, Tohera, Rätsepa, Riisa, Aesoo, Muraka ja Piistaoja külad.

Jõesuu küla asub Soomaa Rahvuspargi vahetus naabruses. Hea ühendus on igas suunas - nii Tori-Pärnu kui Kõpu-Viljandi-Tartu kui Kaansoo-Viljandi-Tartu kui Suurejõe-Vändra-Paide ja ka Tallinna suunal.

Samuti annab Pärnu suhteline lähedus võimaluse töötada Pärnu ettevõtetes. Jõesuu külast Pärnu piirini on 31 km.

Külade keskus Jõesuu on 6 km kaugusel Tori alevikust, millega on külal bussiühendus.

2.5 Küla ajalooline taust

Piirkonna asustusajalugu ulatub ilmselt Eesti vanima, Pulli külaga samasse ajajärku. Nagu Pulli küla, nii ka siinsed alad jäid hiljem pealetungiva mere alla ja seega varasemad jäljed asustusest pole säilinud või pole veel leitud. Küll on piirkonnas leitud palju kiviaegseid leide – Jõesuu, Levi, Tohera, Aesoo, Riisa külade maadelt. Piirkonda läbivad jõed on olnud muistse Pihkva-Pärnu veetee osad, mida mööda olevat mõlemal suunal kaubavahetus toimunud. Peale jääaega toimunud ja veidi ka praegugi toimuv maapinna tõus on juba ammu muutnud selle veetee kaubaveoks sobimatuks. Veel 18. sajandil esitati Vene tsaarile kaupmeeste poolt taotlus selle veetee taastamiseks ja koostati projekte lüüside jms. ehitamiseks, kuid töö jäi tegemata. Varematal aegadel kasutati jõgikonda kevadeti palgiparvetuseks. See andis paljudele kohalikele tööd. (Parvetamine lõpetati 1958 – 59 a. paiku)

Kiviajast alates oli piirkonna asustus üsna hõre. Hiljem, kui elanike põhitegevuseks muutus põlluharimine, otsiti selleks sobivamaid muldi ja siinsed valdavalt rasked savimullad ei soosinud neid töid. Esimesed kirjalikud allikad on poole aastatuhande tagused, andmeid on Tohera, Levi, Aesoo kohta. 19. sajandi keskelt alates laienes asustus hüppeliselt, üha rohkem ehitati elamuid jõgedest eemale. Ehitati koolid Levile, Viirale, Aesosse, Riisale.

Ka Jõesuu piirkonna ühistegevuse traditsioonid ulatuvad 19 sajandi keskele, ärkamisaega. Levi koolmeister T.Tilk asutas 1864.a. segakoori, käidi esimesel laulupeol. Osaleti Torisse asutatud seltside „Salme“ ja „Täht“ juures tegutsevates koorides ja orkestrites. Kuid üha enam tekkis iseseisvaid koore/orkestreid kõikidesse küladesse. Sajandi lõpus Jõesuu Siimul harjutanud pasunakooril oli nii palju liikmeid, et 1904.a. oldi võimelised korraga mängima kahes kohas. Isetegevust juhtisid tavaliselt koolmeistrid, tegutseti koolide juures, kuid mitte ainult. Kogu ühistegevus hoogustus Eesti iseseisvumisajal, tegutsesid Jõesuus, Aesoo, Riisal ühistud, seltsid, koorid, orkestrid. Viira legendaarne koolijuht M. Martson juhatas puhkpilliorkestrit, keelpilliorkestrit, laulukoore, lastekoore nagoonii. Väga tugeval järjel oli

näitekunst, lavastati ka operette. Selleks ehitati Jõesuusse seltsimaja lava ja orkestriruumiga. Heaks ühistegevuse näiteks on Jõesuu kivisilla ehitus, mille tarbeks kohalikud talumehed töid tasuta materjalid, sild valmis 1929.a.

Sõja lõpus põletati paljud Jõesuu hooned, ka seltsimaja, purustati sild. Suur osa tegusatest inimestest oli saanud hukka sõjas või hilisemate repressioonide tulemusena. Sundkollektiviseerimine sundis veelgi paljusid lahkuma, kogu elu kiratses, eriti Aesoos ja Riisal. Kuid Viira kooli juures hakkas isetegevus tasapisi taastuma, tööd jätkas „Edu“ raamatukogu ja Tori-Jõesuu rahvamaja. Kui Siberist naases K. Martsoo, hakkas ta uuesti kokku panema puhkpilliorkestrit, otsides üles allesjäänud endisi mängijaid ja õpetades välja uusi. Samuti juhatas ta rahvapilliorkestrit. Rahvamajas tegutses ka näitering, naisansambel jm. Suure sammu edasi viis 1973.a. Jõesuus valminud Säde sovhoosi kontor-klubi (praegune hooldekodu). Edasi tegutseti a/ü klubina. Tegevust jätkasid puhkpilli- ja rahvapilliorkestrid, näitering, naisansambel, loodi uusi ringe. Majja toodi Viiralt raamatukogu. Oma ruumi said kangakudujad, koroona ja lauatenise, kabe ja male mängijad. Majas oli õppekööök, kus tehti kokakursusi. Oli pimik fotomeestele. Töötas juuksur. Oli sidejaoskond. Lava alusest keldriruumist tehti väike saal, keldris oli avalik saun. Suur saal oli kahel õhtul nädalas pallimängijate päralt, kahel õhtul näidati filme. Väikeses saalis toimusid näiteks rahvaülikooli vormis loengutesarjad. Kord või kaks kuus toimusid filharmoonia kontserdid või teatrietendused. Moskva, Leningradi ja Kiievi tsirkuste trupidki on siin käinud, samuti Zaporozje kunstiansambel. Mitmel korral oli rahvast kohal 600 ringis. Ja loomulikult toimusid majas erinevate ringide proovid ja kohalikud peod. Jõesuus oli ka velskripunkt, kondiiter, lasteaed. Ehitati uusi maju, tuli mujalt noori peresid. Viira koolile ehitati juurdeehitus, kool muutus põhikooliks.

Majandi kadumine 1993.a. oli paratamatus, kuid samas hoiatav näide haldusreformist. Oli ju kohaliku majandi kanda peaaegu kõik oma piirkonna sotsiaalsed küljed, nagu vallal praegu. Majandi kadumisega kadusid ka kõik ülal nimetatud tegevusvõimalused. Taasasutatud Tori vald, mille territooriumil oli enne tegutsenud 3 majandit, ei suutnud ja polnud ka huvi Jõesuu klubi majandada, varsti suleti lasteaed, velskripunkt. Nüüdseks on suletud ka Viira kool. Ka elanikkond on muutunud, on lahkutud, on uusi tulijaid. Kuna puudub kohapealne võimalus koostegevusteks, on ka kogukonnatunne puudulik. Ainukesena on alles raamatukogu, tänu sellele ruumile on jätkanud siinset näitekunsti- traditsioone Jõesuu külateater.

Me soovime, et elu oleks Jõesuu piirkonnas huvitavam, et oleks erinevaid tegutsemisvõimalusi soovijaile, et sotsiaalne taandareng ei jätkuks. Me loodame, et seeläbi nii mõnigi vallakodanik või pere ei lähe otsima paremaid jahimaid ning et Jõesuu oleks

atraktiivne neile, kes kaaluvad võimalust siia elama tulla. Jõesuu piirkond on väga ilusa looduskeskkonnaga, kuid sellest üksi ei piisa. Praegu on ainsaks kohapealseks kultuuriasutuseks Jõesuu Raamatukogu, kuid selle ruumide kasutamisevõimalused muudeks otstarveteks on piiratud. Siiski tegutseb siin Jõesuu külateater. Toris on küll rahvamaja ja paljud piirkonna elanikud kasutavad sealseid võimalusi, kuid see eeldab sõiduauto olemasolu ning kohalkäimine võtab lisa-aega.

2.6 Jõesuu piirkonna looduslikud olud

Piirkond on suhteliselt suur ja hajaasustusega, ainult Pärnu ja Navesti jõgede ristumiskohas asuv Jõesuu küla keskosa on tiheasustusega. Maastik on tasandikuline, kuid seda ilmestavad kõrgete kallastega jõed ja ojad. Kõik piirkonna külad asuvad jõgede – Pärnu, Navesti, Halliste – kallastel, enamik elamuid asub looduskaunites kohtades. Peale silmailu pakuvad jõed rohkelt meeldivaid puhkevõimalusi nii kalastajatele, suplejatele, paadisõitjatele, olgu nad kohalikud või turistid. Piirkonna põllumaad on valdavalt drenaaž kuivendusega, mis võimaldab põllutööl kasutada tänapäevast tehnikat ning seega on põllumaa aktiivses kasutuses. Piirkond paistab silma ka metsarohkusega, mis peale majanduslikku otstarvet annab rohkelt tegevusvõimalusi jahimeestele, marjakorjajatele, lihtsalt looduse nautijatele. Ning lisaks sood ja rabad ja Soomaa rahvuspark oma võimalustega.

2.7 Piirkonna muutumine ja arengutendentsid

Kaugemas tulevikus on näha, et küla elanikkond hakkab vananema. Hetkel on piirkonnas 2016 aasta 01.01. seisuga 103 inimest kel vanuseks 65+ (Jõesuu 54, Tohera 22, Rätsepa 13, Aesoo 8, Riisa 6). Lapsi vanuses 1 kuni 16 on piirkonnas 78 (Jõesuu 53, Tohera 10, Riisa 8, Rätsepa 3, Aesoo 4).

3. KÜLA PROBLEEMID JA VAJADUSED

SWOT-analüüs – meetod protsessi, nähtuse, olukorra vms eri külgede analüüsiks. Tuleneb ingliskeelsete sõnade (strengths 'tugevused', weaknesses 'nõrkused', opportunities 'võimalused', threats 'ohud' algustähtedest)

TUGEVUSED

- Looduskaunis asukoht.
- Mitmekülgsed võimalused töötamiseks piirkonnas.
- Raamatukogu olemasolu
- Rahulik keskkond
- Ürituste traditsioon
- Soomaa Rahvuspargi naabrus
- Jalakäijatele mõeldud Allika ja Jõesuu ripp sillad hõlbustavad küladevahelist liiklemist.

NÕRKUSED

- Kohapeal puudub lasteaed.
- Lastel ei ole piisavalt tegevusvõimalusi.
- Külaürituste läbiviimiseks puuduvad vastavad ruumid.
- Põliselanike nõrk seos uusasunikega
- Noortel puudub tegevusvõimalus
- Riigimaanteed Jõesuust Vihtrani ja Jõesuust Kaansooni on kruusateed, millede seisukord olenevalt aastaajast ja ilmastikust ei soosi liiklemist
- Jõesuu piirkonnas puudub maantee sild üle Pärnu jõe, mis oleks vajalik naaberküladega tihedamaks suhtlemiseks ja kasuks kogu valla transpordikorraldusele.
- Hajus asustus ja suured vahemaad

VÕIMALUSED

- tihedam koostöö vallavalitsusega
- tihedam koostöö naaberküladega
- tihedam koostöö külaseltsidega
- projektide kirjutamine
- külasisese ettevõtluse arendamine
- looduse säilitamine

OHUD

- Võimalikud looduskaitsepiirangud võivad halvendada kohalike elanike elukvaliteeti. Näiteks ehituskeeluvööndite laiendamine.

- Kavandatav omavalitsusreform võib süvendada ääremaastumist.
- Tasuvamad töökohad linnades sunnivad, eriti noori, kodukohast lahkuma.
- Probleemid Jõesuu Raamatukogu ruumide olmega.

4. PIIRKONNA TULEVIKUPILT

- Piirkond on hooldatud ümbrusega elukeskkond
- Piirkonnas on kooskämimiseks heade teenusvõimalustega külamaja
- Piirkond on aktiivse eluhoiakuga ja kokkuhoidev
- Piirkonnas toimib aktiivne seltsitegevus ning korraldatakse erinevaid kogupere-üritusi kui ka erinevatele vanusegruppidele
- Külasid ühendab vallakeskusega kergliiklustee.
- Pärnu jõel on maantee-sild, mis ühendab Piistaoja ja Muraka küla Jõesuu külaga.
- Toimib aktiivne suhtlemine naaberkülade ja seltsidega
- Külas on konkurentsivõimeline infrastruktuur
- Piirkonna sõbralikus ja turvalises keskkonnas on hea elada nii vanal kui noorel
- Piirkonna arengut ja arengukava elluviimist juhib Viira Arendusseltsi juhatus ning küla mõttekoda.
- Piirkonda tuntakse, tal on hea maine.

5. KÜLA ARENGUEELISED JA EESMÄRGID. KÜLA RUUMIKASUTUS JA KOKKULEPPED.

Jõesuu piirkonna visiooniks on heakorrastatud, atraktiivne ja turvaline elu- ja külastuspiirkond.

Visioon, arengueelised ja eesmärgid moodustavad ühtse eesmärkide süsteemi.

Piirkonna arengueelisteks on peamiselt sotsiaalse tänapäevase infrastruktuuri, elukeskkonna ja looduskeskkonna valdkonnad.

5.1 Arengueelistused

Sotsiaalse elukeskkonna valdkonnas on kesksel kohal vaba aja veetmise võimaluste mitmekesistamine ning külade ühistegevuse aktiveerimine. Looduskeskkonna valdkonnas on kesksel kohal jõgede kallaste korrastamine, säilitamine ja heakorra hoidmine ning kujundamine. Tänapäevase infrastruktuuri valdkonna prioriteediks on kergliiklusteede ehitus, side ja ühistranspordi tänapäevase taseme saavutamine ja hoidmine. Külaelanikel puudub kooskämiskoht.

5.2 Saavutatav tulemus

Sotsiaalse elukeskkonna arendamise tulemusel:

- suurenevad vaba aja veetmise valikuvõimalused;
- suureneb külades elanike arv;
- aktiveerub ühistegevus külades;
- suureneb elanike enesetäiendamise soov ja võimalused.

Looduskeskkonna arendamise tulemusel:

- paraneb külade heakord;
- korrastatakse ja säilitatakse puhas loodus, jõeääred.

5.3 Arengueesmärgid

Infrastruktuur.

- Teed on korras ja aastaringselt hooldatud.
- Korrastatud viidamajandus ja bussiootepaviljonid. Külade ja lähiümbruse viitade ja infotahvlite valmistamine ja paigaldamine.
- Hea bussiliiklus suuremate keskustega lähiümbruses – Tori, Sindi, Pärnu, Vändra.

Hea maine

- Atraktiivsus väljapoole. Interneti kodulehekülje loomine.
- Facebooki lehekülje täiendamine.
- Oma tunnusmärk, bränd, oma lipp ja logo.
- Külas on positiivne iive. Aktiivne, noorenev ja haritud külaelanikkond.
- Korrastatud majade ümbrused.

Sotsiaalne elukeskkond

- Head võimalused vaba aja veetmiseks (spordi- ja mänguväljak, spordirajad jõe ääres jms). Väikelaste mänguplats on suurepärane noorte emade kohtumispaik.
- Külas on aktiivne ühistegevus ja väljakujunenud traditsioonid. Ühistegevuse korraldamine. Traditsiooniliste ürituste korraldamises osalemine. Küla traditsioonid, jaanituli, küla- jm. Teemapäevad ("Teeme ära!" talgud).
- Infoürituse korraldamine. Tulemuseks turvaline ja rahulik elukeskkond.

Looduskeskkond

- Väärtuslik maastik koos loodus- ja ajalooliste objektidega on hooldatud.

- Külad on heakorrastatud, heakorratalgute korraldamine. Külade osalemine heakorrakonkursil.
- Piisavalt elavat loodust, et silmal oleks ilus vaadata, puhas ja heakorrastatud keskkond, ilus loodus, ka kultuurmaastik sh. Põllud.
- Toimub keskkonnasäästlik loodusressursside kasutamine. Jäätmete sorteerimise propageerimine. Keskkonnanõuete täitmise jälgimine.